

סגולה, מותר.

ודוחה הגמרא: **כי היכי דליחזויה אינשי**, כדי שיראו ויבחינו אנשים בסימן זה, ויבינו שמחמת חוליו של האילן שמשיר פירותיו נתנו בו סימן זה, **וליבעי רחמי עילויה**, יבקשו עליו רחמים!

ודבר זה הוא **כדתניא**: נאמר לגבי המצורע [ויקרא יג מה] "והצורע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא". דהיינו, שצועקין ומכריזין שטמא הוא. וזהו משום שצריך להודיע לרבים על צרעתו, ורבים מבקשים עליו רחמים.⁽⁴¹⁹⁾

וכן, מי שאירע בו דבר, צריך להודיע לרבים ורבים מבקשים עליו רחמים!

אמר רבינא: כמאן, כדעת מי אנו עושים כאשר תלינן אנו תולין כוכסא כדילקא, אשכול תמרים בדקל, כסימן שהדקל משיר

דרבים, **יש בו משום דרכי האמורי** ואסור!⁽⁴¹⁸⁾ משום שדומה הוא לניחוש והתורה אסרה משום "ולא תעשה כמעשיהם".⁽⁴¹⁹⁾

שואלת הגמרא: וכי כל דבר שאין בו משום דרכי רפואה אסור?

והתניא, אילן שמשיר פירותיו, סוקרו בסיקרא נותן בו צבע אדום, **וטוענו באבנים**. ומוכיחה הגמרא: **בשלמא** דבר זה שטוענו באבנים, עושים אותו **כי היכי דניכחוש חיליה**, כדי להחלישו. לפי שהשרת פירותיו נובעת מחמת שומנו. ואם נכחיש כוחו ונמעט שומנו, לא ישיר פירותיו. ואם כן, ענין טבעי ומדרכי רפואה האילנות הוא. ואינו מדרכי האמורי.

אלא דברי הברייתא סוקרו בסיקרא, שלכאורה ענין של סגולה הוא זה, אמאי עושים כן ולא אוסרים זאת משום דרכי האמורי? אלא מוכח שדבר שהוא מעין

עמ-א

419. המאירי הביא מגדולי המחברים שמי שנשכו נחש מותר ללחוש לו על מקום הנשיכה אפילו בשבת, כדי ליישב דעתו ולחזק את ליבו אף על פי שאין הדבר מועיל כלום, כדי שלא תטרוף דעתו עליו.

420. בספר 'שערים מצויינים בהלכה' הביא לפרש על פי דברי הוזהר, למה נקרא המצורע 'מוסגר', כי סגורים לפניו שערי תפלה. ואם כן, המצורע אינו יכול לבקש רחמים עבור עצמו, ולכן יודיע צערו לרבים והם יבקשו עליו רחמים. וכן מבואר ביומא עה א "דאגה בלב איש ישיחנה". ופירש בערוך, כדי שיבקשו עליו רחמים.

[שמות יג יב] "וכל פטר שגר בבהמה" ומפרש רש"י שם ש"שגר" היינו עובר שגור בתוך הבהמה, (או שלשון "שגר" היינו שמשגרת אותו הבהמה ומפילתו) שהוא קדוש גם בהיותו נפל].

418. כך פירש רש"י בשו"ת פנים מאירות [ח"א סימן ל"ו הובא בספר שערים מצויינים בהלכה] שנשאל בענין תינוק המוטל בעריסה שאינו יכול לישן ונשים זקינות אומרות שרפואתו לחתוך ציפני ידיו ורגליו וקצת שערות וליתן בתוך ביצה, ולהניח באילן ערבה. והביא ראיה מדברי רש"י כאן שאסור. שהרי מבואר שדבר שאין עושים אותו בשביל החולי עצמו, דומה לדבר זה שתולין השליא באילן דאסור משום דרכי האמורי

פירותיו? "מי שאירע בו דבר, צריך להודיע לרבים
כמאן? כי האי תנא, שאת דבריו שנינו כעת, ורבים מבקשים עליו רחמים" (421)

הדרן עלך בהמה המקשה

421. מוסיף המאירי: וכן נמשך מן הענין וירחמהו ואל אלוקיננו כי ירבה לסלוח. שמוכיחים אותו ומפשפש במעשיו וישוב אל ה'

פרק אותו ואת בנו

מתניתין:

א-ע א-ע איסור שחיטת אותו ואת בנו [אם וולדה]⁽¹⁾ ביום אחד נוהג בין בארץ ובין בחוץ

האדם שלא יתאכזר, וראה עוד בספר החינוך [תקמה].

ולכאורה תמוה שהרי שנינו [פא ב] שהנוחר את האם מותר לשחוט את בנה, וכן תמוה למה איסור זה נוהג רק בבהמה תהורה.

ושמא כוונת הרמב"ם שסיבת האיסור היתה מצד אכילת האדם בשר שחיטתן יחד, וכטעם איסור אכילת גדי בחלב אמו [ראה אבן עזרא ורמב"ן שמות כג יט] אך כיון שמקור האיסור נאמר בקדשים שאכילתן תלויה ביום שחיטתן, ובאיסור שחיטתן ביום אחד נמנעת אכילתן יחד, שוב לא אסרה התורה אכילתן אפילו בחולין, ולפיכך לא נאמר האיסור אלא בראוין לאכילה. [וטריפה אוסרת משום שנעשית בה שחיטה, כשם שכל חלב נאסר מפני חלב אם, ולכן חל האיסור גם לשני בני אדם, אף שאין אחד אוכל אותו ובנו], וראה הערה 120.

ובאופן דומה יתכן, שנאסרה רק שחיטה לצורך אכילתן יחד, שהיא אכזריות בשחיטה, ואף שהאיסור חל גם כששנים שוחטין, עשו בה הרחקה שמא אחד ישחוט בן לפני האם ויאכל שניהם.

וראה בכל בו [קיא] שהטעם משום אכזריות, ואף ששחיטה מותרת לא התיר הכתוב לעקור את המין, וההורג או"ב כאילו יכרית המין.

1. להלן [ע"ב] מבואר שלדעת רבנן האיסור רק בשחיטת אם עם בנה או בתה, כי וולדה כרוך אחריה, ולכן אין איסור לשחוט אב וולדו, וכך פירשו הרמב"ם והרע"ב.

אך להלכה פסק הרמב"ם [שחיטה יב יא]

הרמב"ם [מורה נבוכים ח"ג מח] נתן טעם לאיסור שחיטת אותו ואת בנו. משום שטבע הבהמות שדואגות על בניהם בראותן ששוחטים אותם, כי אהבת אם לבנה אינה נמשכת אחר השכל אלא היא מפעולות המחשבה המצויה בבהמה כמו באדם. וכדבריו מבואר בתנחומא ומדרש רבה [פר' אמור] שהאיסור משום אכזריות, וכן כתבו תוס' במגילה [כה א] שהקב"ה חס על אותו ובנו.

אך הרשב"א [ח"ג רנד] תמה שאם כן למה אסור לשחטן זה שלא בפני זה ולכן דחה טעם זה וכתב שלא יתכן שהבהמות מכירין בניהם בגדלותן כשאינם כרוכים אחריהם. [וראה רמב"ן וריטב"א [עט א] שהצד לחלק בין או"ב לשאר דינים הוא שמא חס רחמנא כשכרוך אחריה].

אמנם הרמב"ם עצמו כבר כתב שהאיסור נאמר גם בשחיטת אם קודם בנה, משום סייג והרחקה שמא ישחטנו לפניו, ונאמר האיסור בשור ושה שאכילתם מצויה. והוסיף שאין להקשות ממה ששנינו במגילה [יח א] שאסור לומר על קן ציפור יגיעו רחמין, כי כבר נחלקו האמוראים אם האיסור משום שעושה את המצוות כרחמים ואינן אלא גזירות [שטעמן אינו ידוע לנו], או משום שלא להטיל קנאה במעשה בראשית, והלכה כטעם השני, כי יש טעם לכל מצוה.

והרמב"ן [דברים כב ו] ביאר, כי אף שאמרו שלא ניתנו המצוות אלא לצרף את הבריות, היינו שאין הטעם משום רחמנות על הבהמות — שהרי אנו שוחטין אותם — אלא ללמד את

לארץ⁽²⁾.

בין בפני הבית בזמן שבית המקדש היה קיים ובין שלא בפני הבית.

בין בחולין ובין במוקדשין בקרבנות.

כיצד?

א. השוחט אותו ואת בנו ושניהם חולין, הרי אם שוחטן בחוץ לעזרה – שניהם כשרים!⁽³⁾

והשוחט השני, ששחט את הבהמה השניה, [בין אם האם נשחטה ראשונה ובין אם הבן נשחט ראשון], הרי הוא סופג את הארבעים

כמאן דאמר שנוהג גם באב, ולפיכך באופן שידוע בודאי שנוולד ממנו אין שוחטין את האב עם בנו, ולהלן נרחיב.

2. גדר האיסור הוא שלא לשחוט אם ובנה ביום אחד, אך אין האיסור על שחיטת השני אחר שנשחט הראשון, שהרי השוחט פרה ובת בתה ואח"כ שחט בתה לוקה שמונים [כדלהלן פב א] ואילו הראשון אוסר את שחיטת השני, אין כאן אלא שתי סיבות לאיסור אחד, ובהכרח שעצם האיסור הוא שחיטת שנים יחד, ומצטרף לאיסור בשתייהן, וכן הוכיח התבואות שור [טז ב] מדברי הרמב"ם [שם י] שכתב כי טעם ההיתר לשחוט מעוברת הוא משום שהעובר ירך אמו, ומשמע שלולי טעם זה היה איסור אף ששחיטתם בבת אחת. [ויש לדון כששוחטם בבת אחת, למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה עד סוף אם יתחייב שתי מלקיות מפני תחילת השחיטה, או שעדיין לא חל האיסור כי השני אינו שחוט, ולמ"ד אינה אלא לבסוף ודאי לא חל האיסור עד גמר הראשון].

אכן זה ברור שאין האיסור על שחיטת שניהם, שהרי גם אם שחט אחת חבירו אסור לשחוט את השניה, [כדלהלן פב א] אלא גדר האיסור הוא שלא יהיו שנים שחוטין ביום אחד. [ולהלן נברר אם הוא איסור שחל על החפצא, ותלוי בבהמות, או שהוא חל על כל ישראל שלא ישחטו שנים ביום אחד].

אך מאידך מוכח מדברי הרמב"ם הנ"ל שאין איסור אלא על "מעשה שחיטה", אך אם רק

"עשאו שחוט" כמו עובר שנעשה שחוט אגב אמו אינו בכלל אותו ואת בנו, ומשמע שאפילו אם שחט את אביו אינו אסור [אף להרמב"ם שנוהג גם באב] והיינו משום שלא עשה מעשה שחיטה בעובר, כי אילו ההיתר משום שהם גוף אחד לא היה ההיתר מועיל אלא עם אמו. וראה שמלה חדשה [טז טז] ובשערי יושר [ב כב]. ואור שמה [שחיטה יב י] ודובב משרים [ח"א כו].

3. רש"י [ד"ה שניהם] פירש כי אף שפשיטא שהם כשרים שנה התנא דינם משום שבסיפא מצינו "שניהם פסולין" ותוס' להלן [פ א ד"ה חולין] פירשו שהשמיענו שהם כשרים, שלא נפסול את השני משום הכתוב "לא תאכל כל תועבה" שנאמר על כל דבר שנעשה בו איסור, וכמבואר לקמן [קטו א] שהתורה הוציאתו מכלל לאו זה, כי נאמר איסור "מחוסר זמן" בקדשים, ומשמע שמחוסר זמן בחולין כאותו ובנו שאינו יכול לשחטו באותו יום, אינו נאסר באכילה.

ובה"ג [קלד א] כתב שרק את האם מותר לאכול, אך את בשר הוולד משהים עד הלילה ואז יאכלנו, והרמב"ן הביא שטעמו משום "לא תאכל כל תועבה", וכתב שאין לו מקור בתלמוד, אלא קנס הוא שלמד ממעשה שבת, וכן כתבו העיטור [כט א] והאשכול, ואילו הרא"ש [סי' ה] כתב שמקורו מדקדוק הגמרא להלן [פב א] ונפקא מינה לשוחט בשוגג או להאכילו לאחרים שעל כך לא קנסו אך איסור דרבנן יש להם. והגרעק"א הקשה איך מועילה שחיטת אותו

מלקות, משום שעבר על "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד".

ב. ואם שתי הבהמות שהן "אותו ואת בנו" היו קדשים ושחטן בחוץ לעזרה, הרי השוחט הראשון חייב כרת משום שחוטי חוץ, ויהשני פטור מכרת של שחוטי חוץ כיון שהבהמה השניה פסולה באותו היום להקרבה, ונחשבת "מחוסר זמן" לפי שאסור לשוחטה משום "אותו ואת בנו"⁽⁴⁾, ואין חייבין על שחוטי חוץ אלא על שחיטת קרבן הראוי להיקרב עתה בפנים].

ושניהם, שני הקרבנות שנשחטו בחוץ,

פפולים הם, שהרי נשחטו מחוץ לעזרה.

ושניהם, שני השוחטים, סופגים את הארבעים! הראשון, ששחט את הבהמה הראשונה, לוקה על לאו של שחוטי חוץ [מלבד עונש כרת המוטל עליו⁽⁵⁾]. והשני, לוקה על לאו של "אותו ואת בנו" [אך אינו לוקה משום שחוטי חוץ, כמבואר לעיל לענין כרת].

ג. ואם היו שתי הבהמות חולין, ושחטן בפנים בעזרה, הרי שניהם פסולין, שאסורין בהנאה, כדין חולין שנשחטו בעזרה. והשוחט השני — סופג את הארבעים, לפי

ולפי המבואר הרי לא חל בו עוד פסול של "מחוסר זמן", אלא עצם האיסור הוא הפסול, ואף שנדחה הלאו אינו ראוי להקרבה.

וראה קהילות יעקב [כא] ולהלן הערה 7. אולם בתורת כהנים [אמור ח ז] דרשו מקרא שאותו ואת בנו פסול לקרבן, כיון שנאמר בפסוק אחד עם מחוסר זמן, ולא משום האיסור לשחטו, ויתכן שהכוונה לכלול איסורו בשאר מחוסרי זמן שבפסוק זה. וראה רמב"ן ור"ן להלן [פ ב]. וממה שאמרו להלן [קטו א] שהתורה הוציאתו מכלל איסור אכילה כשאסרתו לקדשים כמחוסר זמן, משמע שהצד לאוסרו היה רק משום מחוסר זמן ולא משום איסור אותו ואת בנו, ולכאורה כמבואר בתו"כ, וראה משנה למלך [איסור"מ ג ח] שביאר כי אף אם מחוסר זמן רק מפני האיסור, מוכח שמותר להדיוט, שאל"כ היה אסור לגבוה משום שאינו "ממשקה ישראל", ולמה צריך ללמד שנוהג בקדשים, ותמוה, שהרי אילו לא נהג איסורו בקדשים לא היה בו חסרון של "ממשקה ישראל".

5. תוס' להלן [פ א ד"ה הראשון] כתבו שמשנתנו סוברת כמאן דאמר חייבי כריתות

ואת בנו להכשיר הבשר, והרי אי עביד לא מהני. וראה בנתיבות המשפט [רח ב] שכתב שאם למדים מ"מחוסר זמן בקדשים" להתיר כנגד הלאו של "לא תאכל כל תועבה" כל שכן שלמדים להתיר נגד כלל זה, ובפמ"ג [יו"ד ט"ז שפ"ד ג] כתב שהוא איסור התלוי בזמן [בו ביום] ואיסור כזה אינו בכלל אי עביד לא מהני.

4. רש"י פירש שפסולו משום מחוסר זמן, וראה תוס' לעיל [מ א ד"ה חייב] דהיינו משום שיש איסור בגוף הבהמה [משא"כ בשוחט בשבת שהאיסור מצד השבת, או משום שיום השבת אינו מחוסר זמן לקרבנות שהרי ציבור מקריבין בו, ע"ש].

וכן משמע בתוס' כאן [ד"ה מנין] שדנו להכשיר פסח שנשחטה אמו באותו יום משום עשה דוחה לא תעשה, אף שאינו דוחה "פסול" [וכתבו שבמחוסר זמן יש עשה ול"ת], ומוכח שפסולו רק מפני האיסור. וכן נקט האור שמח [קרבן פסח א ה] וראה רש"ש להלן [פ ב על תוד"ה שחיטה].

ובמנחת חנוך [רצג] תמה שידחה רק את הלאו של אותו ואת בנו וממילא יפקע הפסול,

שעבר על לאו של "אותו ואת בנו". [אבל הראשון פטור ממלקות, כי שחיטת חולין בעזרה אינה אסורה בלאו אלא בעשה⁶].

ואם היו שתי הבהמות קדשים ושחטן בפנים —

הראשון, הקרבן הראשון, **כשר** לקרבן, והשוחט **פטור**! שהרי לא עבר על שום איסור,

ואילו השוחט **השני** — **סופג את הארבעים**! משום "אותו ואת בנו", ופסול הקרבן שנשחט על ידי השוחט השני, שהרי הוא "מחוסר זמן", שאינו ראוי היום להקרבה, משום איסור "אותו ואת בנו".

ה. השוחט אותו ואת בנו, והראשון היה חולין, והשני קדשים, ושחיטת שניהם היתה **בחוי** —

הראשון — **כשר**, והשוחטו **פטור**.

והשוחט **השני** — **סופג את הארבעים** משום "אותו ואת בנו" [אבל משום שחוי חוי אינו חייב, שהרי אינו ראוי להקרבה בפנים באותו היום, משום איסור "אותו ואת בנו"], ופסול הקרבן השני, משום שנשחט בחוי [וגם הוא מחוסר זמן מפני האיסור לשחוט "אותו ואת בנו"].

ו. ואם הראשון היה קדשים והשני חולין,

ושחטן **בחוי** —

על שחיטת **הראשון חייב כרת** משום שחוי חוי, והקרבן **פסול** לפי שנשחט בחוי.

והשני, שהוא חולין, **כשר**. ו**שניהם סופגים את הארבעים**! הראשון משום שחוי חוי, והשני משום "אותו ואת בנו".

ז. ואם היה הראשון חולין והשני קדשים ושחטן **בפנים** — **שניהם פסולין**!

הראשון — נקרא "פסול" משום שהוא אסור בהנאה כדין חולין שנשחטו בעזרה. והשני — שהוא קרבן, פסול משום מחוסר זמן ד"אותו ואת בנו", והשני **סופג את הארבעים** משום "אותו ואת בנו".

ח. ואם היה הראשון קדשים והשני חולין ושחטן **בפנים** —

הראשון כשר והשוחטו **פטור**.

והשני סופג את הארבעים משום "אותו ואת בנו" ופסול! שהבהמה השניה אסורה בהנאה כדין חולין שנשחטו בעזרה.

ט. אם היו שתי הבהמות חולין, ושחט את הראשון **בחוי** ואת השני **בפנים** —

הראשון כשר והשוחטו **פטור**.

באופן שהתרו בהן, ואז שניהן לוקין ונפטרים בכך מכרת. וכן ביאר הגרעק"א.

6. רש"י כתב: אזהרה דילה היא "כי ירחק ובהכרת" בריחוק מקום אתה זוכת ולא בקירוב מקום, וראה רע"ב שהביא אזהרת עשה, ותוס'

שלקו לא נפטרו מידי כריתותן, [כך ביאר מהרש"א את דבריהם].

אולם בתוס' יו"ט כתב שהרמב"ם פסק כמשנתנו וגם כמ"ד שנפטרו מידי כריתותן ובהכרת שביאר במשנתנו שהראשון חייב כרת כשלא התרו בו ואינו לוקה, ואילו בסיפא מדובר

והשני — סופג את הארבעים משום "אותו ואת בנו", וכשר.

יב. היו שניהם קדשים, ושחט את הראשון בפנים ואת השני בחוץ — הראשון — כשר ופטור.

והשני — סופג את הארבעים משום "אותו ואת בנו", ופסול הקרבן משום שנשחט בחוץ [ומשום מחוסר זמן ד"אותו ואת בנו"].

גמרא:

תנו רבנן: מנין לאיסור "אותו ואת בנו" שנוהג גם במוקדשין? (7)

תלמוד לומר "שור או כבש או עז כי יולד, והיה שבעת ימים תחת אמו. ומיום השמיני והלאה — ירצה לקרבן אשה לה", והיינו "מוקדשין".

והשני סופג את הארבעים משום "אותו ואת בנו", ופסול! שאסור בהנאה כדין חולין שנשחטו בעזרה.

י. ואם שתי הבהמות היו קדשים, ושחט את הראשון בחוץ ואת השני בפנים —

הראשון חייב כרת משום שחטי חוץ.

ושניהם סופגים את הארבעים — הראשון משום שחטי חוץ, והשני משום "אותו ואת בנו".

ושניהם קרבנות פסולים! הראשון משום שנשחט בחוץ, והשני משום שהוא מחוסר זמן מפני האיסור לשחוט "אותו ואת בנו".

יא. היו שניהם חולין, ושחט את הראשון בפנים ואת השני בחוץ —

הראשון — פסול! שאסור בהנאה כדין חולין שנשחטו בעזרה, והשחטו פטור.

י"ט כתב שהוא לאו הבא מכלל עשה.

קדושים ושחיטת השני אינה ראויה, ובין באופן שרק הראשון קדוש ושחיטתו ראויה.

ובימא [סד א] דרשו מיעוט שאותו ואת בנו פסול לשעיר המשתלח משום מחוסר זמן, ואיסורו משום שדחייתו מהצוק היא שחיטתו, ותמהו האחרונים [מנ"ח שם ועוד] שהרי פסול לשילוח מצד האיסור של או"ב ולמה הוצרכו לפסול מחוסר זמן, וצריך לומר שדחיית שעיר המשתלח אינה מועילה להתיר בשרו באכילה [ראה מנ"ח קפה ועולת שלמה זבחים ע א] ואינה נחשבת שחיטה לאיסור או"ב אלא רק כעבודת שחיטה בקדשים, ולכך אמרו שדחייתו נחשבת שחיטה רק לענין מחוסר זמן, [וכן דקדק הגרי"ז בתמורה ו א ממה שהשמיט הרמב"ם איסור או"ב בדחיית שעיר המשתלח], נמצא

7. תוס' [ד"ה מנין] הקשו מה היתה ההוה אמינא שנוהג דוקא בחולין ולא בקדשים עד שהוצרכו לדרוש מקרא שנוהג. ותירצו שבהוה אמינא סברו שנכתב "שור" להפסיק הענין ולמעט קדשים, ואמנם למסקנא הסמיכות לקדשים נאמרה לצורך דרשא אחרת.

והרמב"ן והרשב"א כתבו שההוא אמינא שאינו נוהג בקדשים כי מפני האיסור היא שחיטה שאינה ראויה, ומשמע שנצרך ללמד רק באופן שניהם קדושים, או שהשני קדוש, ולא באופן שרק הראשון קדוש.

אך בתוס' להלן [פה א ד"ה מנין] מבואר שהלימוד בקדשים נצרך בין באופן שניהם

דיבר הכתוב בשור ושה.

ומקשינן: כיון שלא למדים ממוקדשין משום שהפסיק הענין, אימא ש"אותו ואת בנו" בחולין איך, רק בהן הוא נוהג, אבל במוקדשין לא?!

ומתריצין: כתיב באותו ואת בנו "ושור" — וי"ו מוסיף על ענין ראשון, לומר שיהא דינו שוה למקרא שלפניו! ומכיון שמחד גיסא הסמיך אותם הכתוב, ומאיך הפסיק ביניהם, הרי הם שוים במקצת, ש"אותו ואת בנו" נוהג במוקדשין וגם בחולין.

והוינן בה: מאחר ש"אותו ואת בנו" כתוב סמוך לענין של קדשים, נלמד מקדשים — אי מה קדשים, כלאים לא, שבהמה שנולדה מהרבעת שני סוגי בהמה הרי היא פסולה לקרבן, אף "אותו ואת בנו" — כלאים לא! ויהא מותר לשחוט ביום אחד את האם ואת בנה שנולד לה ממין בהמה אחר?⁽⁸⁾

אלמה תניא: "אותו ואת בנו" נוהג בכלאים ובכזי שהוא ספק חיה או בהמה?!

וכתיב בתריה — "ושור או שה, אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד".

לימד הכתוב, מסמיכות הפרשיות, על "אותו ואת בנו" שנוהג במוקדשין!

והוינן בה: ואימא שהכתוב בא ללמד כי רק במוקדשין, איך — אכן נוהג איסור שחיטת אותו ואת בנו, ואילו בחולין לא נוהג האיסור?!

ומבארין: כיון שחזר הכתוב ואמר "שור או שה" בפרשת אותו ואת בנו, לאחר שכבר כתב לעיל בפרשת המוקדשין "שור", בא ללמדך כי הפסיק הענין!

והיינו, שאי אפשר לומר שהאיסור נוהג רק במוקדשין. כי אילו היתה כוונת הכתוב לומר שפרשת אותו ואת בנו היא המשך לפרשת מוקדשין שלפניה, והיא נוהגת רק במוקדשין, לא היה לו לחזור ולכתוב "ושור או שה" אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד", אלא היה לו לומר, כהמשך לפרשת המוקדשין "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד", שהרי כבר לעיל, בפרשת המוקדשין,

יוצא דופן [וראה בתוס' ומהרש"א בע"ב למה לא דנו על טריפה שפסולה בקדשים], שהרי פסולין לא שייך כלל בחולין כי הוא רק מצד קדושת הקרבן.

ובהכרח שהיה צד לפסולו משום שבא מכלאים, כמו שהביאו תוס' שבבכורות [יב א] מיעטו פדיון פטר חמור על כלאים בגזירה שוה "שה שה" מפסח, והוא נידון על שם השה אף שאינו מגרע במינו, וכן מן שמע לשון רש"י בסמוך [ד"ה אותן] ולא מיקרי שה עד שיהיו אביו ואמו כבשים [וראה לעיל עד ב שלא למדו מפסח אלא לענין כלאים].

שהריבוי בקדשים נאמר רק מצד שחיטה לאכילה ולא מצד עבודה, וכמו כן מוכח שהפסול "מחוסר זמן" אינו מחמת עצם האיסור של או"ב, שהרי מחוסר זמן בשעיר המשתלח אף שאינו עושה בו שחיטה האסורה באותו ואת בנו.

8. רש"י פירש שמדובר ברחל שילדה מהתייש, ושחטה ואת בנה, ולכאורה באופן זה אין חסרון ב"מין שה" שהרי להלן [עט ב] מבואר שרק ב"אם" נאמר שתהיה ממין שה.

ודוחק לומר שהנידון להתיר איסור או"ב בחולין בכל דבר שהוא פסול לקדשים, כגון

דתניא: אילו היה נאמר "שור ושה ובנו" הייתי אומר שאינו חייב עד שישחוט גם שור וגם שה, ובנו של אחד מהם, תלמוד לומר "שור או שה, אותו ואת בנו". דמשמע שחייב על כל אחד מהם כששחטו עם בנו.

מאי לאו, מ"או" נפקא ליה שהחייב הוא אפילו על שחיטת אחד מהם עם בנו [אך אילו דרשינן מ"בנו" גרידא עדיין הייתי אומר שאמנם על שחיטת בן אחד חייבים, אבל ביחס ל"אותו" — דהיינו השור והשה — דוקא על שחיטת שניהם יחד חייבים], ואם כן ה"או" אינו מיותר לרבות ממנו כלאים? (10)

ומתריצין: לא מ"או" ילפינן לה, אלא מ"אותו", שהוא לשון יחיד, אנו למדים זאת. שאפילו אם לא היה כתוב "או" אלא "ושור ושה אותו ואת בנו" גם היינו יודעים ששור לבד או שה לבד אסור לשחוט עם בנו ביום אחד. ונמצא שיתור ה"או" נכתב לרבות כלאים.

ועדיין מקשינן: הניחא לרבנן, דמייתר להו האי "אותו" ללמדנו שחייבים על שור לבד

ועוד קשה על מה ששינונו בברייתא שהאיסור נוהג בכלאים. הרי "שה" כתיב ב"אותו ואת בנו", ואמר רבא: זה בנה אב מהכתוב [בדברים יד] "שה כשבים ושה עיזים" (9) למדים בבנין אב שכל מקום שנאמר "שה" — אינו אלא לחוציא את הכלאים!

ומתריצין: באיסור "אותו ואת בנו" אמר קרא "ושור או שה", ודרשינן מיתור תיבת "או" — לרבות את הכלאים!

ומקשינן: והרי האי "או" אינו מיותר? כי מיבעי ליה לחלק, שחייב על שחיטת שור ובנו לבד ועל שחיטת שה ובנו לבד. דסלקא דעתך אמינא — אילו לא היה כתוב "או" — כי עד דשחיט שור ובנו וגם שחיט שה ובנו לא מיחייב, קמשמע לן יתור "או" שחייב גם על כל אחד מהם, לחוד.

ומתריצין: לחלק — מ"בנו" נפקא! שכתוב בלשון יחיד, ומשמע שחייב על שחיטת כל אחד מהם עם בנו, וה"או" מיותר לרבות את הכלאים.

ומקשינן: ואכתי מיבעי ליה לכדתניא:

עליו, ואם הוא בא מכלאים אין לו שם שה גמור. 9. כן פירש"י, ותוס' [ד"ה זה] הקשו שהרי בב"ק [עז א] מצינו שרבי יהושע דורש בנין אב מ"שה כשבים שה עיזים" ולכן אינו אוסר טמא שנולד מן הטהור ועבורו מן הטמא. ואיך מיצט רבא כלאים מ"שה כשבים". אולם רש"י בבכורות [ט א] ביאר שרבי יהושע אינו דורש מכפילות תיבת "שה" בפסוק זה, אלא ממשמעות "כשבים" דהיינו שהוא בא מ"שני כשבים" ולכן אינו ממצט שה שעבורו מדבר אחר, אך רבא דורש מ"שה" שיהא שמו

עליו, ואם הוא בא מכלאים אין לו שם שה גמור. 10. בגליון מהרש"א תמה אם מ"או" נפקא, איך סלקא דעתיה לעיל ש"או" בא לחלק שאין החיוב תלוי בשחיטת שור ושה ושני בניהם, והרי בברייתא לא היה צד כזה אלא רק שישחוט שור ושה ובנו של אחד מהם. וביאר שהמקשן לעיל ידע את המסקנא כאן שהלימוד בברייתא הוא מ"אותו", והקושיא כאן היא רק על התירוץ שמ"בנו" לומדים לחלק.

עליו, ואם הוא בא מכלאים אין לו שם שה גמור. 10. בגליון מהרש"א תמה אם מ"או" נפקא, איך סלקא דעתיה לעיל ש"או" בא לחלק שאין החיוב תלוי בשחיטת שור ושה ושני בניהם, והרי בברייתא לא היה צד כזה אלא רק שישחוט שור ושה ובנו של אחד מהם. וביאר שהמקשן לעיל ידע את המסקנא כאן שהלימוד בברייתא הוא מ"אותו", והקושיא כאן היא רק על התירוץ שמ"בנו" לומדים לחלק.